

Tallinna Tehnikaülikool

Essee aines
Väljendus kunsti alused LAV3750

Ameerika enesekindlus – tema achilleuse kand

Annotatsioon

Kindlasti oleme me kogenud tagasilööke, mis on meid tabanud meie liigse enesekindluse tõttu. Kindlasti oleme me kogenud kaotusvalu, mis on tingitud meie enesekindluse puudumisest. Sellised küsimused ja probleemid ei seisa mitte ainult meie ees, vaid ka suurte riikide ees, kes seisavad hoopis olulisemate teelahkmete ees, kui meie, tavainimesed, eales ette oskame kujutada. Üheks musternäiteks liigse enesekindluse tõttu kogetud hoopide osas on suurriik USA. Kuid kellelt teistel veel õppida, kui just selliselt mõjuvõimsalt riigilt. Millised need tagasilöögid on, on olnud ja tulevad, ongi järgneva essee vaatlusteemaks.

Ameerika enesekindlus – tema achilleuse kand

Tihti räägitakse, seda loomulikult ka õigustatult, et suurim pluss on enesekindlus ja usk oma võimetusse. Et jõuda oma elus mingisuguse püstitatud eesmärgini on vaja kuhjaga eneseusku. Tavaliselt kui me räägime enesekindlusest, siis mõtleme me ikka isiksusest kui persoonist, keda on vaja toetada ja kellesse on vaja süstida usku. Kuid nagu elus ikka, moodustavad pisikesed ja alguses tähtsusetuna tunduvad osakesed ühe suure kogumi ehk terviku. Kuna me saame rääkida enesekindlusest inimeste puhul, siis saame ka loomulikult rääkida enesekindlusest riikide puhul. Seda eriti veel suuriikide korral, kelle tegevused leiavad pidevalt kajastust meie massimeedias ja kelle võimukusest on meil väga hea ülevaade. Paraku võib liigne enesekindlus ka väga valusasti kätte maksta, sest kui üks riik on endas liiga kindel, siis ei pöörata enam tähelepanu pisiasjadele, mis tihti otsustavad kogu edasise saatuse. Unustatakse ära, et riigi heaolu sõltub ikkagi üksiku inimese heaolust ja tema muredega tegelemisest. Pahatihti mõjub riigi üleliigne enesekindlus halvavalt ka inimestele, kes haaravad endasse üleüldise optimismi ja lasevad ennast üldisel voolul kaasa kanda. Siinkohal on ilmselt kõige ilmekam näide USA, kelle enesekindluse ilmingute ja nõrkuste rägastikku püüakski selles esees natuke süveneda.

Ameerika ühendriigid on ajaloos kogenud mitmeid ränkasiid tagasilööke, mis on olnud tingitud nende liigsest enesekindluses ja soovist olla siin maailmakaaril dikteerivaks käeks. Ameerika motoks on läbi ajaloos kujunenud olla kõigi päästjaks ja heaolu tagajaks. Kuid, millised on olnud nende sündmuste ja tegevuste tagajärjed? Need on olnud hävitavad nii ühendriikide enda kui ka teiste riikide jaoks. Loomulikult on olnud ka hiilgavaid võite, mis on toonud rahu väga paljudesse riikidesse ja miljonitele inimestele. Just selliste saavutuste varju kipuvadki ära ununema need tagasilöögid, mis on saadud liigsest enesekindlusest ja tormakusest. Ilmselt üks valusamaid õppetunde on USA jaoks olnud lähiajalooos Vietnami sõda, kus hukkusid tuhanded ja tuhanded sõdurid, kes olid kohustatud minema sõtta ilma, et neil oleks olnud valiku võimalus. Milline positiivne tulemus on meil panna vastukaaluks neile hukkunud abikaasadele, isadele ja poegadele? Kas midagi sellist on üldse võimalik leida? See on paraku väga raske, sest selleks ajaks, kui Ameerika Ühendriigid sõjast taandusid, ei olnud ju otsust võitjat selgunud ja sõda jätkus veel. Loomulikult oleks olnud ju võimalus nendesse tormilistesse sündmustesse mitte sekkuda, kuid seda ei tehtud. Miks? Ilmselt tunnetati, et ollakse teistest peajagu üle ja tuleb näidata, kes on ikkagi tugevam. Taheti mängida kangelas rolli, kuid välja kujunes hoopis midagi muud. Tagajärjed olid USA jaoks sedavõrd rängad, et need ei unune, ega vaju unustuste hõlma ealeski. Lisaks sellele on olnud mitmeid teisigi sarnaseid juhtumeid, kus pole oma otsust kaalukalt läbi mõeldud ja sellega on kaasa toodud oma enda rahvale raskeid kannatusi. Kindlasti meenuvad siinkohal ka USA kannatused, kas või näiteks 2001. aasta terrorirünnakud Maailma Kaubanduskeskusele. Aga mis on olnud nende rünnakute ajendiks? Selle peale ei ole ilmselt paljud mõelnud. Iga asi saab ju millestki alguse ja kindlasti on üheks põhjuseks olnud USA enda üleolev ja väga enesekindel käitumine ning tehtud otsused, mis pahatihti pole olnud just kõige

neutraalsemad ja positiivsemalt meelestatud. Kuid muuta midagi sellise suurriigi ühiskonna mõttemaailmas on ilmselgelt võimatu, sest nemad ei ole võimelised nägema asju sellisest vaatevinklist nagu seda näeme meie, kes ma asume siin väiksel neutraalsel maalapil ja keda momendil ükski suurem hädaoht ei ohusta.

Praeguste ärevate situatsioonide ajal maailmas, hakkavad ilmema üha suuremad ja tõsisemad puudujäägid ameeriklaste endi ühiskonnas. Kogu tähelepanu on pööratud Iraagi kriisile ja sellega seoses ka sõjaliste üksuste arendamisele. Kahuks on ära unustatud mitmed teised eluliselt tähtsad valdkonnad. On vähendatud kulutusi teistesse eluvaldkondadesse, mis on kaasa toonud juba mitmeid õnnetusi ja ilmnenu on tõsised probleemid. Alles probleemide ilmnedes on koheselt oma pilk pööratud sellese valdkonda ja püütakse jälle saada reepeale. Kuid see on jälle ajutine tähelepanu, sest pearõhk on ikkagi ettevalmistustel Iraagi sõjaks. Miks suunab üks riik nii tohutult suured ressursid ainult ühele valdkonnale ja unustab kõik ülejäänud. Loomulikult ei saa me tuua siin võrdlusi Eesti Vabariigiga, sest majanduslikud võimalused on ikkagi sedavõrd erinevad, et võrdlus oleks siinkohal väga kohatu. Aga USA mastaabis on siseriiklik tasakaal tõsiselt paigast nihkunud. Erinevaid eluvaldkondi tähtsustakse erinevalt. Kas tõesti on rahulolu nii suur, et ei suudeta mõelda sellele, mida võib kaasa tuua tulevik sellise olukorra jätkudes? Lähikuudelt on võtta väga õpetlik õppetund, kui juhtus katastroof USA ühe kõige mõjuvõimsama organisatsiooni NASA kosmoselaeva Columbiaga. Meieni jõudsid meedia vahendusel peamiselt sellised uudised, kus väideti, et katastroof polnud ette prognoositav ja kõik oli juhuslik õnnetus. Tegelikult juhtis 9-liikmeline ekspertgrupp juba möödunud aastal tähelepanu sellele, et kulutuste vähendamine sellele projektile või valdkonnale võib kaasa tuua lähitulevikus tõsiseid ohutusprobleeme, sest kõik seadmed on juba küllaltki aegunud. Sellele uudisele ei pööratud ei USA-s ega ka mujal maailmas erilist tähelepanu. USA-s isegi tehti vastupidiseid saame, püüti seda uudist maha vaikida, NASA isegi vallandas selle ekspertgruppi 6 liiget, väites, et tegemist on laimava ja halba varju heitva tööga. Nende väidete kohaselt olevat kõik ideaalses korras. Aga nagu näha, ei olnud. Õnnetus leidis aset ja juba väga ruttu. Peale sellist katastroofi otsustas USA valitsus, et kulutusi selliste projekti jaoks tuleb ikkagi suurendada. Aga kas see otsus ei tulnud mitte liiga hilja? Seda oli soovitarud juba aasta varem ju. Siinkohal tuleb ilmselt öelda, et omad viitsad peksavad. Kui sellele probleemile oleks varem tähelepanu pööratud, oleks ilmselt kõik jäänud olemata. See on ehtne näide sellest, kuidas USA-le maksis kätte liigne enesekindlus ja tunne, et selles riigis on kõik kõige paremas korras. Selle asemel, et pöörata tähelepanu oma riigi inimeste heaolule ja turvalisusele, vaadatakse aga jätkuvalt ainult Iraagi suunas ja aetakse oma jonnakat rida. See Columbia katastroof oli siinkohal loomulikult üks vähestest sellistest näidetest, kui see eest jälle väga ilmekas ja tõi väga hästi välja Ühendriikide jäärpäisuse ja liigse enesekindluse.

Nagu viimastel nädalate sündmustest selgelt näha, on USA välispoliitiline enesekindlus tegelikult väga kergesti haavatav. See ilmneb selles, et Ühendriigid tahavad ennast vägisi näidata veelgi tugevamana ja võimsamana. Kui siamaani on olnud teised NATO riigid USA-ga enamasti ühel meelel olnud, siis nüüd on hakanud ilmema vastumeelsust. Väga selgelt on võtnud teistsuguse seisukoha Iraagi kriisi suhtes Prantsusmaa ja Saksamaa, kes pooldavad ikkagi rahumeelset lahendust ja sooviksid, et

Vilude

kontrollimised Iraagi territooriumil ikkagi jätkuksid. USA aga ei suuda kuidagi näidata, et ka tema võib mõnikord oma otsuses eksida ja nõuab ning toetab järjepidevalt kohese sõjategevuse alustamist. Kuidas saabki siamaani nii enesekindel ja oma võimetes täiesti kindel olev riik järsku oma seisukohta muuta? Eriti naeruväärseks muudab asjaolu see, et Ameerika Ühendriigid on hakanud väga teravalt Prantsusmaad ja Saksamaad sellise mõtteviisi pärast kritiseerima ning seda ei tee ainult valitsuskabinetis istujad, vaid ühiskond tervikuna. Inimesed on selgelt häälestatud Prantsusmaa ja Saksamaa vastu. Prantsusmaale heidetakse pidevalt ette, et USA aitab ja kaitses Prantsusmaad nende rasketel hetkedel, aga nüüd pööravad prantslased neile selja. See näitab väga hästi milline nõrkus on tegelikult liigne enesekindlus. Selline üleolek on väga kergesti haavatav. Eriti kahetsusväärne on see, et selline mõtteviis on väga sügavalt sisse sööbinud ka inimestesse, kes on nüüd ette võtnud meile küll väga tobedana tunduvaid sanktsioone. Milleks on vaja keelduda Saksamaa ja Prantsusmaa veinide ja kohvi joomisest ning lisaks ka müümisest? See ei ole küll selge mõistusega seletatav. Selle taga on ilmselgelt jonnakus ja soov näidata, et ikkagi Ameerika on see, kes ütleb mida teised teevad või ei tee. See on küll üldisest vaatevinklist vaadates väga kahetsusväärne ning toob kaasa lihtsalt uusi konflikte ja erimeelsusi. Keegi ei soovi ju USA-le halba, tahetakse ainult, et viidaks läbi põhjalikumad uurimised, et olla kindel, et Iraagil tõesti need massihävitusrelvad on või siis ei ole. USA selline liigne tormakus võib neile väga valusalt kätte maksta. Ja selliseid ränke hoopes peaks ju sealne ühiskond väga hästi ja erksalt mäletama. Keegi ei oska ju öelda, milline on Iraagi relvaarsenal. Selline kindlus ja usk, et me olema igal juhul Iraagist üle ei ole vähemalt minu jaoks küll eriti veenev. Maailm on täis ootamatusi ja miks mitte ei või olla ka siin kivi taga peidus üks järjekordne suur halb üllatus. Ei ole ju kellegile vaja uusi süütuid ohvreid. Selle asemel, et minna järjekordselt oma liigse enesekindluse ohvriks, võiks USA tõsisemalt järgi mõtelda ja arvestada ka teiste riikide arvamustega.

Nagu näha ei ole liigne enesekindlus alati mitte kõige parem ja väga sageli võib ta sulle bumerangina kätte maksta. USA on seda väga selgelt oma nahal kogunud ja ilmselt kogeb veelgi. Loomulikult, nagu ka kõigi teiste asjade juures, ei tee mõõdukus ka enesekindluse juures paha. Enesekindel peab olema ja endasse uskuma peab, kuid kõigel on piir. Tuleb vältida ämbrisse astumist. Kui üksiku isiku mõttemaailma on võimalik kuidagi moodi muuta, siis suurte rahvamasside mõjutamine on tunduvalt raskem, kui isegi mitte võimatu. Ühiskonna mõttelaadi mõjutamine algab ikkagi teravalt tipust, kuid kui suured riigiametnikud on võtnud selge hoiaku, siis paratamatult liigub sellega kaasa ka kogu riigi elanikkond. Ränkasid vitsahoope, mis kaasnevad, kogevad aga kõik, mitte ainult otsustajad.